

Дмитришин Юлія

*Студентка групи ФО-41 факультету фінансів
Тернопільського національного економічного університету*

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ

Якщо ми виглянемо у вікно, то перше, що можна побачити – навколишній рух. XXI ст. не стоїть на місці. Ми живемо в часи глобалізації та інтеграції. Нині кожен з нас може брати активну участь у суспільному житті, аналізувати основні тенденції економічного життя країни й, відповідно, до цього, будувати своє «дерево» стратегій, обираючи найоптимальнішу «гілочку». Проте, щоб зміни були обдуманими та раціональними, необхідне широке володіння економічними поняттями та категоріями. Що ж має стати вирішальним фактором у розбудові нового українського суспільства? Так чи інакше, вплив людської обізнаності на формування навколишнього фінансового світу відіграє неабияку роль. Адже важливим для громадянина та суспільства в цілому є досягнення стабільності та розвитку економічного простору. Фінансова грамотність – ось вона, формула успіху, інвестиція у продуктивний розвиток.

Особисто для мене, це щось на зразок вміння ефективного управління особистими фінансами, щоб у майбутньому досягти добробуту. «Що посієш – те й пожнеш» – як часто ця народна мудрість здійснюється в житті кожної окремої людини. Але водночас, при недостатньому рівні фінансової грамотності, ефективність використання коштів зводиться до мінімуму, тим самим, знижуючи результативність раніше прийнятих рішень. Це як безперервний ланцюг, кожний наступний елемент якого, тягне за собою всі попередні. Наступний крок передбачуваний – спад економічної активності, що в майбутньому призведе до колапсу як і особистого бізнесу, так і фінансової системи загалом. Коли людина має необмежені запита та володіє достатньо високим рівнем фінансових ресурсів, при обмежених знаннях фінансового діловодства, така ситуація віщує до необдуманих вчинків. А хто хоче бути в боргах перед державою? Відповідь очевидна.

Зі стрімкими змінами у нашому суспільстві проблема фінансової грамотності набирає нових обертів. Ми навіть можемо не помічати цього, адже керуємося власними упередженнями, або ж переймаємо досвід «сусідів». «Нажити багато грошей – хоробрість;

зберегти їх – мудрість, а вміло витратити – мистецтво» – так висловлював свою позицію німецький письменник Б. Авербах, з чим я повністю погоджуюся.

Для України ця дилема почала наростати ще з часів прийняття суверенності. Саме тоді постало питання розвитку фінансової культури. Адже як закладеш основу, така буде і надбудова. Держава розпочала «оздоровлення» економіки: приймалися нові закони, впроваджувалися відповідні напрями фінансової, бюджетної та податкової політик. Проте фінансова грамотність як така, була на рівні особистого контролю, здійснювалася окремо кожним індивідумом. Слухаючи розповіді наших батьків про шкільні та студентські роки, можна почути про все, починаючи з наукового комунізму та закінчуючи політичною економікою і філософією. А де ж та важлива частина фінансової культури – грамотність? Сьогодні проблему підвищення рівня обізнаності можна віднести до загальнонаціональних, оскільки вона безпосередньо пов'язана зі зростанням конкурентоспроможності держави, та її фінансової безпеки. Експерти з багатьох країн світу дійшли висновку, що глобальна криза здебільшого була спричинена через фінансову безграмотність споживачів послуг.

Дослідження, проведені в Україні, показали помірний рівень фінансових знань населення [1, с. 36]. Це означає, що домінують базові знання фінансової грамотності, в основному, використовуються найпростіші послуги (в більшості випадків це платежі). Населення не відчуває комфорту та захисту щодо грошових операцій, виникає боязнь у випадку суперечок з банками, страховими компаніями тощо. Основним порадином у питаннях особистих фінансів виступає родина або коло друзів. Не дивно, що рівень фінансової грамотності становить близько 60%.

Більше половини українців ніколи не планували сімейний бюджет та хаотично здійснюють витрати, не думаючи про можливість формування заощаджень. Такий суспільний клас як студенти, безробітні та малозабезпечені є більш вразливі до необдуманих вчинків щодо управління своїми витратами. Купівля може здійснюватися на підставі кредитних ресурсів, заощадження характеризуються майже їх відсутністю. Особи малого та середнього бізнесу часто інвестують свої кошти в проекти, розширюють свою діяльність, відкривають рахунки в банках. Щодо груп людей з перманентними доходами, то вони є найбільш задіяними у процесі

грошового обігу. Їх кошти перебувають у постійному русі, вектор їх активів та пасивів направлений у напрям збільшення.

Ставлення до грошей у сучасному українському суспільстві формується під впливом чотирьох різноспрямованих тенденцій [3]:

– традиційна економічна свідомість, пов'язана зі сприйняттям грошей як абстрактної цінності, про яку навіть говорити не зручно;

– радянський менталітет, для якого характерне сприйняття грошей як засобу нерівності – потрібно позбутися;

– вплив західного економізму, який ставить грошові відносини в центр соціальних відносин і пріоритетів;

– кризовий характер сучасного стану вітчизняної економіки.

Під цими категоріями і розвивається менталітет особи, його процес входження в економічну реальність.

Не можна відкидати той факт, що формування фінансової свідомості виховується з самого дитинства. Жмикрут або марнотрат – ким кожен з нас став? Наші погляди перебувають під постійною дією змін. Соціум, телебачення, Інтернет та інші засоби інформації діють на нашу підсвідомість. Але яким буде цей вплив, позитивним чи негативним, скажемо з роками. Як не молоді фахівці, то хто, буде вчити старше покоління фінансової грамотності? Відповідно до нашої нестабільної економіки, більшість сучасної молоді, адаптувалися до навколишнього економічного середовища. Заробіток доступний кожному, проблема в іншому – як вірно розпорядитися заробленим?

Отже, необхідно якнайшвидше подолати це безграмотне ставлення українців до власних грошей. Впевненість у майбутньому веде до фінансової незалежності. Населення має зрозуміти, що фінансово грамотна людина – це не стільки престижно, як украй необхідно. У вирішенні цієї проблеми, звичайно, не останнє місце має займати держава. На сьогодні діяльність Національного банку України щодо проекту з підвищення рівня фінансової грамотності населення полягає у підтримці та розвитку ініціатив з фінансової грамотності, які охоплюють всі цільові групи суспільства – від школярів до пенсіонерів. Національний банк України у 2012 р. започаткував комплексний проект з підвищення рівня фінансової грамотності населення України, до реалізації якого залучені державні органи та установи, банківські асоціації, банки, громадські організації, вищі навчальні заклади, іноземні партнери. Метою проекту є заохочення громадян до участі в ефективному управлінні

власним бюджетом, прийняття впевнених та зважених фінансових рішень відповідно до життєвих обставин [2].

Цій темі також присвячена стаття «Фінансова грамотність населення в діалектиці сучасних освітніх тенденцій» С.І. Юрія та Т.О. Кізими [3]. В ній подано ряд заходів, котрі можуть вплинути на хід вирішення проблеми фінансової грамотності населення. З метою підвищення рівня фінансової грамотності населення, як зазначено у статті, потрібно терміново внести ряд змін до вітчизняної системи освіти з урахуванням загальносвітових тенденцій за умови безперечного збереження відповідних її досягнень. Необхідно активніше використовувати в освітній роботі ЗМІ, Інтернет, можливості дистанційного навчання. Інвестиції в освіту завжди були і будуть відігравати важливе значення у підвищенні рівня людського капіталу та його базового елементу – набутих знань, навичок і досвіду.

Література:

1. Смовженко Т. Фінансова грамотність населення та її вплив на розвиток економіки України / Т. Смовженко, А. Кузнєцова // Регіональна економіка. – 2013. – № 2. – С. 34–42.
2. Фінансова грамотність // Офіційне інтернет-представництво Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=3115908.
3. Юрій С. Фінансова грамотність населення у діалектиці сучасних освітніх тенденцій / С. Юрій, Т. Кізіма [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv.

Костюк Вікторія

*Студентка групи Ф-43 факультету фінансів
Тернопільського національного економічного університету*

БЮДЖЕТ ЯК ВАЖЛИВА ЛАНКА ФІНАНСІВ ДЕРЖАВИ

Сучасна Україна, як незалежна держава, є відносно молодою. Нею багато років панували загарбницькі й жадібні до її багатств сусіди. Україна перебувала не одну сотню років у складі монархічних, тоталітарних держав, які усіма силами старалися навіяти українському народові свої антидемократичні ідеї, мораль, способи